

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Redaktsiooni jõustumise kp:
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:
Avaldamismärge:

Vabariigi Valitsus
määrus
tervikekst
08.04.2023
Hetkel kehtiv
RT I, 05.04.2023, 4

Bioloogilise vedeliku proovi võtmise, säilitamise, uuringuks edastamise, uuringu tegemise ja nende toimingute tasustamise kord

Vastu võetud 19.06.2014 nr 88
[RT I, 26.06.2014, 4](#)
jõustumine 01.07.2014

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
28.09.2017	RT I, 30.09.2017, 1	05.10.2017
30.03.2023	RT I, 05.04.2023, 1	08.04.2023

Määrus kehtestatakse [korraikaitseaduse](#) § 40 lõike 5 ja § 41 lõike 15 alusel.

1. peatükk Üldsätted

§ 1. Mõisted

Määruses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) volitatud isik – tervishoiutöötaja, bioanalüütik või riikliku ekspertiisiasutuse meditsiinilise haridusega töötaja, kellel on õigus võtta analüüsimiseks vere- või uriiniproovi või osaleda selleks vajalike toimingute tegemises, samuti politsei või seaduses sätestatud juhul muu korraikaitseorgan, kellel on õigus võtta uriiniproovi indikaatorvahendiga kontrollimiseks ning indikaatorvahendi positiivse näidu korral proovi uuringuks edastamiseks vajalike toimingute tegemiseks;
[\[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017\]](#)
- 2) saatekiri – määruse lisas esitatud vormi kohaselt koostatud dokument, kuhu märgitakse andmed vere- või uriiniproovi võtmise ja selle analüüsimiseks edastamise ning riiklikus ekspertiisiasutuses tehtud analüüsi tulemuste kohta, samuti hinnang isikul narkootilise või psühhotroopse aine tarvitamisest põhjustatud joobeseisundi olemasolu või puudumise kohta;
- 3) uuring – proovimaterjali analüüsimine isiku organismis leiduda võiva alkoholi (üldjuhul analüüsitakse verd) või narkootilise, psühhotroopse või muu joovastava aine (üldjuhul analüüsitakse uriini) liigi ja vajaduse korral koguse kindlakstelemiseks;
- 4) prooviantja – isik, kellelt võetakse vere- või uriiniproov;
- 5) proovimaterjal – isikult prooviks võetav veri või uriin;
- 6) katsut – vereproovi uuringuks kasutatav vaakum-plastnõu;
- 7) uriinitops – uriiniproovi uuringuks kasutatav plastnõu;
[\[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017\]](#)
- 8) proovinõu – katsut või uriinitops;
[\[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017\]](#)
- 9) turvapakend – pakend, kuhu suletakse proovimaterjaliga proovinõu;
[\[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017\]](#)
- 10) turvakleebis – unikaalse numbriga kleebis, mis ühendab proovinõu kaant ja selle külge.
[\[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017\]](#)

§ 2. Isiku identifitseerimine

(1) Enne proovimaterjali võtmist tuvastatakse prooviandja isikusamasus isikut tõendava dokumendi alusel või muul usaldusväärsel viisil. Kui isiku nimi ei ole teada, kasutatakse proovinõu märgistamiseks ja saatekirja täitmiseks:

- 1) ametiisiku poolt prooviandja kohta antud informatsiooni;
- 2) kiirabikaardi või patsiendikaardi numbrit, kui tegemist on liiklusõnnetuses osalenud isikuga, kes on toimetatud tervishoiuteenuse osutaja juurde vältimatu arstiabi saamiseks.

(2) Ametiisik võib taotleda proovimaterjali kuuluvuse tuvastamist DNA-uuringuga.

§ 3. Proovivõtmise vahendid

(1) Vereproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) NaF-K-oksalaati sisaldav vähemalt 3 ml mahutavusega katsut;
- 2) alkoholivaba desinfitseerimisvahend;
- 3) veenivere võtmise vahendid.

(2) Uriiniproovi võtmiseks kasutatakse järgmisi vahendeid:

- 1) vähemalt 50 ml mahutavusega läbipaistev lekkimiskindel uriinitops;
- 2) uriiniproovi võtmise vahendid.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 4. Proovivõtmise ruum

(1) Vereproovi võib võtta tervishoiuteenuse osutaja või riikliku ekspertiisiasutuse ruumides.

(2) Uriiniproovi võib võtta tervishoiuteenuse osutaja, riikliku ekspertiisiasutuse või ametiisiku ruumides, kus on väljastatud proovi võtlemise võimalus.

(3) Kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali, võetakse proov kas volitatud isiku või ametiisiku või mõlema otsese jälgimise all. Jälgiv ametiisik või indikaatorvahendiga kontrolli teostav volitatud isik peab olema prooviandjaga samast soost.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

2. peatükk

Proovi võtmine

§ 5. Vereproovi võtmine

(1) [Kehtetu -RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Vereproovi võtab volitatud isik.

(3) Katsut peab vereproovi võtmisest kuni turvapakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(4) Kui vereproovi võtmine vähemalt kolmest kehapiirkonnast ebaõnnestub, loobub volitatud isik proovi võtmisest ning ebaõnnestunud proovivõtmine märgitakse saatekirja.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(5) Lõike 3 nõudeid ei kohaldata, kui prooviandja on liiklusõnnetuses osalenud isik, kes on toimetatud tervishoiuteenuse osutaja juurde vältimatu arstiabi saamiseks.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 6. Uriiniproovi võtmine

(1) Proovivõtmise kohas ei tohi viibida kõrvalisi isikuid.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Proovivõtmise kohta on keelatud kaasa võtta üleriideid, kotte ja muid esemeid, millega on võimalik võltsida proovimaterjali või varjata võltsimiseks kasutatavaid vahendeid.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

- 1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;
- 2) volitatud isik annab prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise kohta ja jälgib, et prooviandja ei pääseks veeallika juurde;

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

3) kui prooviandja ei ole suuteline urineerima, antakse talle uriini tekke soodustamiseks juua vett;

4) pärast uriinitopsi täitumist vajalikus koguses proovimaterjaliga võtab volitatud isik uriinitopsi prooviandjalt vahetult vastu;

5) volitatud isik markeerib uriinitopsi märgumiskindla sildi või veekindla kirjutusvahendiga.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(4) Volitatud isik märgib saatekirja prooviandja ebatavalise käitumise ja muud ilmingud ning proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustatakse prooviandjat uuesti uriiniproovi andma.

(5) Kui prooviandja ei ole tervise seisundi tõttu võimeline urineerima, võtab uriiniproovi kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registreeritud tervishoiutöötaja. Sellisel juhul ei kohaldata lõike 3 punktide 1–4 nõudeid.

(6) Uriiniproovi ebaõnnestunud võtmine märgitakse saatekirja.

(7) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni turvapakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 7. Uriiniproovi võtmine otsese jälgimise all

(1) Uriiniproovi võtmist jälgitakse otse juhul, kui prooviandja on üritanud võltsida või on võltsinud proovimaterjali.

(2) Prooviandjat informeeritakse tema otsesest jälgimisest.

(3) Uriiniproovi võtmisel tehakse järgmised toimingud:

1) prooviandjal lastakse pesta, loputada ja kuivatada käed;

2) volitatud isik annab prooviandjale uriinitopsi, saadab ta proovivõtmise kohta ja jälgib prooviandmise toimingut visuaalselt;

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

3) [kehtetu -RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

4) volitatud isik võtab uriinitopsi pärast vajalikus koguses proovimaterjaliga täitumist prooviandjalt vahetult vastu.

(4) Uriinitops peab uriiniproovi võtmisest kuni turvapakendisse sulgemiseni olema prooviandjale nähtav.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 8. Uriini omaduste hindamine

(1) Uriinitops peab olema 1/2 kuni 2/3 ulatuses uriiniga täidetud. Väiksema koguse korral kohustatakse prooviandjat urineerima korduvalt kuni vajaliku koguse proovimaterjali kogunemiseni.

(2) Volitatud isik hindab uriini värvust ja välimust ning vajaduse korral märgib oma tähelepanekud saatekirja.

(3) Proovimaterjali võltsimise kahtluse korral kohustab proovivõtja prooviandjat uuesti uriini koguma ja see märgitakse saatekirja. Kui proovimaterjali võltsimise kahtlus tekib uriiniproovi vabatahtliku andmise korral, toimetatakse prooviandja uriiniproovi võtmiseks tervishoiuteenuse osutaja juurde või riiklikusse ekspertiisiasutusse.

§ 9. Sunni kasutamine

(1) Proovimaterjali võtmise tagamiseks on ametiisikul korrakaitseaduse § 40 lõike 2 ja § 41 lõike 10 alusel õigus kasutada prooviandja suhtes vahetut sundi nii kaua, kui see on proovimaterjali saamiseks vältimatu.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Sunni kasutamisel tuleb hoiduda isiku või temalt proovi võtmist takistava asja kahjustamisest suuremal määral, kui see on konkreetsel juhul vältimatu.

(3) Ametiisik peab hoiatama prooviandjat sunni kasutamise kavatsusest ja andma talle 5–15 minutit aega, et kaaluda vastupanust loobumist ja proovi vabatahtlikku andmist.

(4) Vahetu sunnina võib ametiisik proovi võtmise ajal prooviandjat kinni hoida, kasutades selleks füüsilist jõudu või erivahendit.

(5) Erivahendina võib ametiisik kasutada käeraudu, jalaraudu või sidumisvahendit, kui see ei sea ohtu prooviandja elu, ei tekita talle kehavigastust ega põhjusta suurt füüsilist valu. Sidumisvahendi kasutamine ei tohi kesta üle ühe tunni järjest.

(6) Sunni kasutamisel võib uriiniproovi võtta kateetriga tervishoiuteenuse osutajana registrisse kantud tervishoiutöötaja.

(7) Proovi võtmiseks sunniga koostab ametiisik menetlusvajadusest lähtudes kas määruse või protokoll, milles märgitakse:

- 1) kellelt proov võetakse;
- 2) proovimaterjali liik;
- 3) proovi võtmise põhjendus;
- 4) füüsilise jõu või erivahendi kasutamine ja sunni kohaldamise kestus;
- 5) sunni kohaldaja ees- ja perekonnanimi, ametinimetus, telefoninumber ja elektronposti aadress.

§ 10. Katsuti ja uriinitsi sulgemine, pitseerimine ja märgistamine

(1) Volitatud isik markeerib vereproovi sisaldava katsuti märgumiskindla sildi või veekindla kirjutusvahendiga. Üle katsuti korgi kleebitakse turvakleebis nii, et kleebise üks ots katab täielikult korgi pealispinna ja teine ulatub katsutile. Turvakleebisele võetakse eelnevalt prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine või tervises seisundi tõttu allkirja andmata jätmise jätkamine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel allkirjastab turvakleebise volitatud isik.

(2) Volitatud isik sulgeb uriinitsi ja markeerib selle märgumiskindla sildi või veekindla kirjutusvahendiga. Üle uriinitsi kaane kleebitakse turvakleebis nii, et kleebise üks ots ulatub topsi kaanele ja teine topsi küljele. Turvakleebisele võetakse eelnevalt prooviandja allkiri. Allkirja andmisest keeldumine või tervises seisundi tõttu allkirja andmata jätmise jätkamine märgitakse saatekirja ja prooviandja asemel allkirjastab turvakleebise volitatud isik. [RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 11. Proovide võtmine ekspertiisiasutuses

(1) Ekspertiisiasutusse saab isiku toimetada temalt proovi võtmiseks tööpäeval kella 8.00–16.00.

(2) Ekspertiisiasutuses võetakse proove järgmistes asukohtades:

- 1) Põhja-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Narva mnt 46, 10150 Tallinn;
- 2) Lõuna-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ravila 19, 50411 Tartu;
- 3) Ida-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ravi 10c, 30322 Kohtla-Järve;
- 4) Lääne-Eesti kohtuarstlik ekspertiisiosakond aadressil Ristiku 1, 80010 Pärnu.

3. peatükk

Proovimaterjali uuringuks edastamine ja säilitamine

§ 12. Proovimaterjali pakendamine laborisse saatmiseks ja saatedokumentide täitmine

(1) Volitatud isik täidab saatekirja lõplikult pärast proovinõu märgistamist.

(2) Saatekirja tuleb märkida:

- 1) prooviandja ees- ja perekonnanimi, isikukood või sünniaeg;
- 2) proovi võtmist taotlenud ametiisiku nimi ja allkiri;
- 3) proovi võtmise kuupäev ja kellaaeg;
- 4) proovi võtva asutuse nimetus;
- 5) tellitav uuring;

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

- 6) proovimaterjali nimetus;
- 7) volitatud isiku või ametiisiku poolt täheldatud proovimaterjali võltsimisele viitav prooviandja ebatavaline käitumine, proovimaterjali välimus ja muud lõppuuringu hindamiseks olulised asjaolud;
- 8) proovi võtmise viis ja tingimused;
- 9) tervises seisundi kirjelduse protokoll olemasolu;
- 10) volitatud isiku nimi, allkiri ja telefoninumber;
- 11) turvakleebise number.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(3) Proovinõu koos saatekirjaga asetatakse turvapakendisse, mis seejärel suletakse.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(4) Saatekirja koopia jäetakse proovimaterjali võtvasse asutusse.

§ 13. Vereproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

(1) Vereproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse esimesel võimalusel.

(2) Vereproovi säilitatakse kuni ekspertiisiasutusse saabumiseni külmkapis, välja arvatud vereproovi edasitoimetamise aeg.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(3) [Kehtetu -RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 14. Uriiniproovi säilitamine enne vedu ja laborisse edastamine

(1) Uriiniproov toimetatakse riikliku ekspertiisiasutuse laborisse esimesel võimalusel.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Uriiniproovi säilitatakse kuni ekspertiisiasutusse saabumiseni külmkapis, välja arvatud uriiniproovi edasitoimetamise aeg.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 15. Proovimaterjali toimetamine laborisse

(1) Kui proovimaterjal võetakse tervishoiuteenuse osutaja juures, korraldab asutus või ametiisik proovimaterjali toimetamise riiklikku ekspertiisiasutusse.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Kui proovimaterjal võetakse riiklikus ekspertiisiasutuses, vormistab ametiisik saatekirja, kuid jätab proovimaterjali ekspertiisiasutusse, kust see toimetatakse edasi laborisse.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(3) Kui proovimaterjal võetakse liiklusõnnetuses osalenud isikult tema toimetamisel vältimatu arstiabi saamiseks tervishoiuteenuse osutaja juurde, vormistab ametiisik saatekirja sündmuskohal või esitab nõude proovimaterjali võtmiseks tervishoiuteenuse osutajale telefoni teel. Telefoni teel esitatud nõue vormistatakse kirjalikult hiljemalt järgmisel tööpäeval nõude esitamisest arvates.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

§ 16. Proovimaterjalide säilitamine tervishoiuteenuse osutaja juures

(1) Proovimaterjale, mida võidakse vajada süüteomenetluse tõendusmaterjalina ja mida ei ole saadetud riiklikku ekspertiisiasutusse, säilitatakse proovi võtnud tervishoiuteenuse osutaja lukustatavas sügavkülmikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.
[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ või madalamal temperatuuril üks aasta või kuni ametiisiku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

4. peatükk

Uuringu tegemine, uuringu tulemustest teavitamine ja proovimaterjali säilitamine ekspertiisiasutuses

§ 17. Uuringu tegemise alused

(1) Uuringu tegemisel kasutatakse riikliku ekspertiisiasutuse vastavat liiki kohtuekspertiisi meetodeid ja kinnitatud metoodikat.

(2) Kinnitamata metoodika kasutamise korral protokollitakse analüüsi käik saatekirja või ekspertiisiakti lisas.

(3) Uuring tehakse isiku organismis leiduda võiva alkoholi kindlakstegemiseks kümne tööpäeva jooksul ja narkootilise, psühhotropse või muu joovastava aine kindlakstegemiseks 20 tööpäeva jooksul uuringumaterjali ekspertiisiasutusse saabumise päevast arvates. Tähtaja ületamise korral teatakse ametiisikule elektrooniliselt või telefoni teel tähtaja ületamise põhjus ja uuringu valmimise reaalne tähtaeg.

§ 18. Uuringu dokumenteerimine

(1) Uuringud registreeritakse riikliku ekspertiisiasutuse asjaajamiskorra kohaselt.

(2) Uuringu tulemused vormistab uuringu tegija saatekirja vastavas osas. Ekspertiisi tegemise korral vormistatakse uuringu tulemused ekspertiisiaktiga.

(3) Uuringu käiku kirjeldatakse katseprotokollis või muus asutuse dokumendis, kinnitamata metoodika kasutamise korral lisatakse selle koopia saatekirjale või ekspertiisiaktile.

(4) Ekspertiisiaktile lisatakse õiend uuringu maksumuse kohta.

§ 19. Uuringu tulemustest teavitamine

(1) Saatekiri või ekspertiisiakt saadetakse uuringu valmimise päeval või hiljemalt sellele järgneval tööpäeval ametiisikule, kes tutvustab uuringu tulemusi isikule esimesel võimalusel. Saatekirja ja ekspertiisiakti koopiat säilitatakse ekspertiisiasutuses asutuse asjaajamiskorra kohaselt.

(2) Saatekirja, ekspertiisiakti ja selle lisa koopia väljastatakse prooviandja, isiku esindaja, ametiisiku, prokuratuuri või kohtu nõudmisel.

§ 20. Proovimaterjali säilitamine ekspertiisiasutuses

(1) Käesoleva korra alusel riiklikku ekspertiisiasutusse saadetud ning uuringu tegemisest järele jäänud proovimaterjale säilitatakse lukustatavas sügavkülmikus või lukustatavas ruumis asuvas sügavkülmikus, millele on juurdepääs ainult volitatud isikutel.

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]

(2) Lõikes 1 nimetatud proovimaterjale säilitatakse temperatuuril -18°C või madalamal temperatuuril üks aasta või kuni ametiisiku teateni proovimaterjali säilitamise vajaduse lõppemise kohta.

5. peatükk

Toimingu eest tasumine

§ 21. Tervishoiuteenuse osutajale toimingute eest tasumine

(1) Bioloogilise vedeliku proovi võtmiseks kohustatud tervishoiuteenuse osutajaks on tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 55 lõike 1 alusel kehtestatud määruuses nimetatud tervishoiuteenuse osutaja, kellele tasutakse vereproovi võtmise eest vastavalt kohtuekspertiisiseaduse § 27¹⁰ lõike 1 punktis 3 sätestatud hinnale. Tervishoiuteenuse osutaja poolt bioloogilise vedeliku proovi võtmise eest tasutakse vastavalt kohtuekspertiisiseaduse § 27¹⁰ lõike 1 punktides 3 ja 4 sätestatud hindadele.

(2) Korrakaitseorgan võib lõikes 1 nimetatud tervishoiuteenuse osutajaga sõlmida bioloogilise vedeliku proovi võtmiseks, säilitamiseks ja riiklikku ekspertiisiasutusse edastamiseks halduslepingu, milles nähakse ette vastutus, tasu suurus ja tasu maksmise kord.

(3) Kui proovi võtmist, säilitamist ja edastamist tellival asutusel ei ole tervishoiuteenuse osutajaga kehtivat lepingut, tasub asutus osutatud teenuste eest 30 kalendripäeva jooksul tervishoiuteenuse osutaja kehtestatud hinnakirja alusel, kuid mitte suuremas summas, kui on Tervisekassa tervishoiuteenuste loetelus kehtestatud sama teenuse või selle puudumise korral olemuselt kõige lähedasema teenuse piirhind.

[RT I, 05.04.2023, 1- jõust. 08.04.2023]

§ 22. Riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest tasumine

(1) Proovi võtmise, säilitamise ja edastamise tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele uuringu eest kohtuekspertiisiseadusega kehtestatud hinnakirja alusel.

(2) Proovi võtmise, säilitamise ja edastamise tellinud asutus tasub riiklikule ekspertiisiasutusele koondarve alusel üks kord kuus.

§ 23. Uuringu kulude kandmine

Joobeseisundi tuvastamise uuringu kulud kantakse menetluskuludesse ja nõutakse sisse või jäetakse sisse nõudmata menetlusseadustes ettenähtud korras.

§ 24. Määruse jõustumine

Määrus jõustub 1. juulil 2014.a.

Lisa Joobeseisundi tuvastamise saatekiri

[RT I, 30.09.2017, 1- jõust. 05.10.2017]